వ్యాస కౌముది

తెలుగులో చాటు కవిత్వం

డా.జొన్నలగడ్డ మార్కండేయులు

జనశ్రుతులు

కృష్ణదేవరాయల ఆస్థాన కవులగురించి సేకరించవలసిన చాటువులు చాలా ఉన్నాయి. మరొక ఉదాహరణ. ప్రజలు ఆయన్ని శ్రీకృష్ణావతారముగా భావించారు. ఈశ్వరాంశతో జనించిన పరాక్రమవంతులైన దాశరథులకంటే, ఈశ్వరాంశలేని పాండవులు పరాక్రమంలో గొప్ప వారని రాయలు నిండు సభలో అన్నాడు. ఆ మాటలు విని రాజుగారికి చామరము వీస్తున్న చాకలి - రాయలు అభినవ కృష్ణుడై జన్మించి కూడా కృష్ణావతారము నాటి పాండవ పక్షపాతముని విడవలేదని పలికాడు. తనను కృష్ణావతారముగా భావించి పలికిన చమత్కారమునకు రాయలు సంతోషించి సన్మానించాడు. చాకలి వంటి సామాన్యుని చమత్కారాన్ని కూడా రసహృదయముతో స్వీకరించిన మహోన్నత వ్యక్తిత్వము రాయలిది. అందుకే రాయల యుగము స్వర్ణయుగమైంది. ఇంకో విషయమేమిటంటే..రాయలు దండయాత్రకు వెళ్ళేముందు ప్రజల అభిప్రాయాలను కూడా పరిగణలోకి తీసుకునేవాడు. ఆ మహారాజు పరాక్రమము గురించి ఒకసారి ఇదే చాకలి మహోత్సాహముగా పాడాడట! తదుపరి రాయలవారు గజపతి మీద దండయాత్ర చేసి కటకాన్ని జయించి గజపతి కుమార్తెను వివాహమాడాడు. విజయుడై తిరిగి రాగానే ఆ చాకలికి దేవరకోట సీమను ఏలుకొమ్మని ఇచ్చాడు. నేటికాలంలో కమ్మ జమిందారు ఏలుబడిలో ఉందని చెప్పబడిన దేవరకోట సీమలో 'సీలు మొహర్లు' చాకలి వంశీయులవద్దే ఉంచేవారు. అతని వంశీకులు పల్లకి మోసేవారు కాదని వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారు పేర్కొన్నారు. సామాన్యునిపై కూడా ఆ మహారాజు కురిపించిన వాత్సల్యానికి ఇది ఒక ఉదాహరణ.

ఒకసారి కృష్ణానదీ తీరములో ఇవతలి ఒడ్డున సేనతో రాయలున్నాడు. ఆవలి ఒడ్డున తురకసేన ఉంది. కానీ నది పొంగి వెల్లువై తురక సేనను ముంచెత్తింది. సైన్యము కొట్టుకు పోయింది. తురక సేనలోని ఏనుగులు మాత్రం ఈదుకుని ఒడ్డుకు వచ్చి రాయల సైన్యములోని గజబలంలో కలిసి పోయాయి. అది చూసి ఒక కవి ఇలా చమత్కరించాడు.

నరసింహ కృష్ణరాయా
దురమున నీపేరిటేఱు తురకలజంపెన్
గరిరాజ వరదుడవనుచు
గరిఘటలటమిమ్ము జూచి గ్రక్కున వచ్చెన్

రాయల పేరు కలిగిన కృష్ణానది తురకలను చంపింది. కరివరదుడైన శ్రీకృష్ణదేవరాయల వద్దకు తురక సైన్యములోని ఏనుగులు చేరిపోయాయి అని చమత్కారము...

మరొక సంఘటన: బొడ్డుచర్ల తిమ్మన అనేవాడు రాయలతో చదరంగమాడి కొప్పోలుపురమును--కృష్ణరాయపురమను పేరుతో అగ్రహారముగా పొందాడని తెలియచేసే ఈ క్రింది చాటువు ప్రచారములో ఉంది.

శతసంఖ్య లొక్కటయినను
సతతము శ్రీకృష్ణరాయజగతీపతితో
చతురంగమాడి గెల్చును
ధృతిమంతుడు బొడ్డుచర్లతిమ్మన భళిరే!

రాయలవారి పరాక్రమము గురించి, కవితాపోషణ గురించిన చాటువులు మరెన్నో జనశ్రుతుల శీర్షికలో చేర్చబడాలి. ఈ క్రింది చాటువుతో మరుపురాని వారి భువన విజయ సభకు నివాళులర్పిద్దాము.

బోరనయాచక ప్రతతి భూరి విపద్దశ నొందుచుండగా
నారయ శాలివాహన శతాబ్దములద్రియుగాబ్ధి సోములం
దారణవత్సరంబున నిదాఘదినంబున మాఘశుద్ధ ష
ష్ఠీ రవివాసరంబున నృసింహుని కృష్ణుడు చేరె స్వర్గమున్
ద్వారకనున్న కృష్ణుడవతార సమాప్తిని చెందుకైడిన్

<u>రాజాశ్రయ చాటు కవిత----రాజులవర్ణనలు</u>

ప్రాచీనకాలంలో తాము పొందిన సన్మాన సత్కారములకు సంతసించిన పండిత కవులు, రాజులను జమిందారులను పొగిడేవారు. వాటిలో అతిశయోక్తులుండేవి.. చమత్కారాలుండేవి. కోపతాపాలుండేవి. దీవెనలులుండేవి. అవన్నీ కూడా శీర్షీకరించితే బావుంటుంది.. రాజుల మీద కవులకున్న అభిప్రాయాన్ని ఈ చాటువులో చూడవచ్చు.

రాజులు విక్రమోగ్ర మృగరాజులు విశృతదివ్యకాంతిరే
రాజులు రూపరేఖ రతిరాజులు మానగుణంబునందురా
రాజులు దానశక్తి ధనరాజులు వైభవభోగవృద్ధిస్వా
రాజులనంగనొప్పుదురు రాజితతేజులు తత్పరంబునన్

భీమకవి చోడగంగు అనే రాజును సకలగుణాభిరాముడని పొగుడుతూచెప్పిన ఈక్రింది చాటువు చాలా ప్రసిద్ధము. భోజుడు, ధర్మరాజు, చంద్రుడు, ఇంద్రుడు, శివుడు, బ్రహ్మలో లోపాలున్నాయి కాబట్టి చోడగంగుకు వీరెవ్వరూ సరిరారు అంటున్నాడు.

భోజుడుమంకు ధర్మజుడుబొంకు శచీపతీరంకు కల్పపూ
రాజు కళంకు దైవతరరాజముడొంకు పయోధియింకు నం
భోజభవుండుపంకు ఫణిభూషణదేవుడు సంకు పద్మినీ
రాజహితుండుక్రుంకు సరిరారుగుణంబుల నీకు ధారుణిన్

మరో కవి మల్కిభరాముడనే తురకరాజును మాత్రమే రాజశబ్దానికర్హుడని పొగిడాడు. ఎలాగంటే- రాజు అనబడే చంద్రుడు రాహువుకు చిక్కాడు. వాహినీరాజు రావణకుమారుని చేతిలో ఓడిపోయాడు - ఇలా ఏకరువు పెట్టి మల్కిభరాముడు మాత్రమే రాజని అతిశయోక్తిగా చెప్పిన కవి ఆంతర్యములో వెటకారము మరుగు పడిఉంది.

రాజును రాజుగాడతడు రాహుముఖంబున జిక్కెవాహినీ

రాజును రాజుగాడతడురావణసూతికినోడె నాజి దేవతా

రాజును రాజుగాడతడు రామశరాహతిదూలె నాజిలో

రాజనరాజు మల్కియిభరాముడెరాజు ధరాతలంబునన్

ఆ విధంగానే రామరాజభూషణుడు చేసిన రాజవర్ణన చాటు పద్యాలుగా ప్రచారమై అర్థవివరణ ఇవ్వడంలో కవులకు సవాలు విసురుతాయి.

గంటము లేకుండ గడియకు నూరుపద్దెములు చెప్పగల అడిదము సూరకవి దేశాటనలో సంస్థానాధీశులపై పద్యాలు చెప్పాడు.---- పూసపాడ్విజయరామనృపాలుడెరాజుగాక-- "ఈ రాజులు రాజులె పెనుతరాజులుగాక ధరాతలంబునన్" అని కీర్తించాడు.

పెద్దాపుర సంస్థాన విద్వత్కవి ఏనుగు లక్ష్మణ కవి వత్సవాయుభూపతిని "రాజులు రాజులా! సుగుణ రాజుల రాజవు నీవుగాక-- యోరాజవతంస వత్సవయిరాయమహీపతి తిమ్మభూపతీ" అని కీర్తించాడు.

ఇలా సంస్థానాధీశులను మెప్పించి అగ్రహారాది దానాలు పొందడమన్నది జమిందారీ వ్యవస్థ రద్దయిన తరువాత కూడ రాజభరణాలున్నంతకాలమూ సాగింది.

అనవేముడు తనపై చెప్పిన శ్లోకానికి ఆరువేలని, యోగకవి చమత్కారానికి ఎనిమిదివేలిచ్చాడన్న ఈ శ్లోకము దేశాటన చాటుకవులకు లభించే సిరిసంపదలకు ఉదాహరణగా నిలుస్తుంది.

అనవేమ మహీపాల స్వస్త్యతనబాహవే

అహవేరిపుదోర్దండ చంద్రమండలరాహవే

నాలుగు పాదాలలోను తన పేరులోని "వే" ని ఉపయోగించానని కవి చెప్పాడు. అలా తనను ప్రశంసించిన కవికి అనవేముడు మూడు వేలిచ్చాడు. నాలుగు పాదాలకు మూడువేలేనా? అన్నాడు కవి. అయితే తీసుకో అని నాలుగువేలిచ్చాడు రాజు . నేను అన వేముని పేరులోని నాలుగు వేలు రాసి కవిత చెప్పాను నాది నాకివ్వడము గొప్పకాదన్నాడు. ఐదువేలిస్తే నేను ఆరువేలని బోతుంటే మా ఆరువేల నియోగుల సంఖ్యలోని వాడిని అని రాజు కేసి చూశాడు. ఆరువేలివ్వబోతుంటే మా ఆరువేల సంఖ్యకు మించి గొప్ప అవుతుందని అన్నాడు. ఏడువేలివ్వబోతే రోదనసంఖ్య అవుతోందని తిరస్కరించితే ఎనిమిది వేలిచ్చి అనవేముడు కవిని సంతోషపరిచాడు.

తంజావూరి విజయ రాఘవరాయలు

శ్రీకృష్ణదేవరాయల తరువాత అభినవరాయలని పేరు పడ్డ తంజావూరి విజయ రాఘవరాయల సాహిత్య పోషణ మరుపురానిది. ఆ మహారాజును గురించి ఒక కవి చెప్పిన చాటువు ఈ క్రిందది. శిబి, కర్ణులు దాతలను మాటదబ్బర. విజయరాఘవుడే సిసలైన వదాన్యుడని చెప్పిన చాటువు అతిశయోక్తిగాకాక అతని సాహిత్య పోషణకు ఉదాహరణగా నిలుస్తోంది.

భూతలమున శిబికర్ణులు

దాతలనే సుద్దియౌనుదబ్బర నిన్నెం

చేతటివదాన్యుడెవ్వడు

రా తంజావూరి విజయరాఘవనృపతీ!

రఘునాథరాయలు రసికుడు. మమన్నారు దాస విలాసమును రచించి కనకాభిషేకమును పొందిన కవయిత్రి రంగాజమ్మ ఈతని ఆస్థాన కవయిత్రి. ఈ మహారాజుకు ప్రేయసి. వంచనతో మహారాజును వశపరచుకున్నావని మహారాణి రంగాజమ్మపై మండిపడి

నిందించింది. ' ఇల్లాలికి నేర్పులేకపోతే భర్త ప్రేమకు దూరమవుతుంది. అందుకు చింతించాలిగాని నన్ను నిందించడము తగద ' ని రంగాజమ్మ పంపిన సమధాన చాటువుగా ప్రచారమైంది.

ఏ వనితల్ మము తలంపగనేమిపనో! తమరాడువారుగా
రో! వలపింపనేర్పెఱుగురో? తమకావగిటిలో నుండగా
రావదియేమిరా!విజయ రాఘవ! యంచిలు దూఱిబల్మిమై
దీవరకత్తెనై పెనగి తీసుకువచ్చితినా! తలోదరీ!

ద్వాత్రింశన్మంత్రులు

కృష్ణదేవరాయల వంటి చక్రవర్తులేకాక , చిన్న సంస్థానాధిపతి వరకు మంత్రాంగము నడిపిన మంత్రులు కూడా సాహిత్యపోషణలో కూడా ప్రాధాన పాత్ర పోషించారు. ఈ రాజమంత్రులపై కవులు చూపించిన ఆదరానాదారాలు చాలా చాటుకవితలలో కనిపిస్తాయి. ఈ రాజమంత్రులలో కొందరు కవులై కవిత్వము కూడా చెప్పారు.

సాధారణంగా ఈ మంత్రులందరూ నియోగులను శాఖకు చెందిన బ్రాహ్మణులు. రాజ్యతంత్రము, కవితాశాఖ వీరి అధీనములో ఉన్నాయని ఆంధ్రుల చరిత్ర రాసిన చిలుకూరి వీరభద్రరావుగారు అభిప్రాయపడ్డారు. అందుచేత వీరిని మరచి ఆంధ్రదేశ చరిత్ర రాస్తే, శిరములేని మొండెమువలెను, సారములేని పిప్పివలెను, ఉప్పులేని కూరవలెను ఉంటుందని (ఆంధ్రుల చరిత్ర పదునైదప్రకరణము---- పుట---332) అభిప్రాయపడ్డారు. అందుచేత "తెలుగులో చాటు కవిత్వము" నందు ఈ రాజమంత్రులు మీద గల చాటుపద్యాలు కూడా సేకరించాల్సిన అవసరముంది.. రాజమంత్రులందరూ నియోగులేనన్న భావనలో ఉన్న ఈ చాటుపద్యము కూడా ప్రసిద్ధమైనదే.

భాగ్యవశమున బుద్ధిసంపన్నుడగును
బుద్ధిబలమున నృపులకు పూజ్యుడగును
నృపులు మన్నింప నయకళా నిపుణుడగును
పూని రాజ్యమునడుపు ప్రనుడగును

ఈవ్యాస పరంపరకి ముగింపు వాక్యాలు: ఎందరో మహానుభావులు

పట్టపగలు నక్షత్రములు సూర్యకాంతిలో కనపడకపోయినంత మాత్రమున అసలు నక్షత్రాలే లేవనుకోవడము హాస్యాస్పదమవుతుంది. ఆధునిక సాహిత్యం సూర్యకాంతి ఐతే ప్రాచీన సాహిత్యాన్ని అనంతకోటి నక్షత్రకాంతిగా భావించవచ్చు. చందమామ వంటి లాక్షణికగ్రంధ సంకలన వెన్నెల కాంతిలో నామా వశిష్ట గ్రంధరాజములు, ఎప్పటికైనా కవులు తొంగి చూడకమానరు. శిధిల కవిత పేరున ఆ మహానుభావులు చాటు కవితలో శీర్షికరింపబడాలి. లక్షణ గ్రంధముల మాటునే కాదు-- ఆధునిక సాహిత్యములో కూడా గొప్ప చాటు కవులున్నారు, "ప్రాచీన కవిత్వమునకు భరత వాక్యము --- నవీన కవిత్వమునకు నాంది'-- పలికిన తిరుపతి కవుల కాలమునుంచి -- జ్ఞానపీఠ బహుమతినందిన విశ్వనాధ సత్యనారాయణ వరకు ఎందరో లబ్ధప్రతిష్ఠులైన కవులు చాటువులు రచించారు. ఆధునికులలో ఇంచు మించు అందరూ అవధాన కవులు. వారి చాటువులు సంకలన గ్రంధరూపంలో వస్తున్నాయి. కాబట్టి చాటుకవిత శీర్షికలో వారి పద్యములు కూడ నచ్చినవి ఎన్నుకుని చేర్చుకుని చదువుకునే సమిష్టి సంపదగా చాటు కవితను నిరంతర ప్రవాహినిగా ఆస్వాదించాలని కోరుతూ-- ప్రస్తుతానికి సెలవామరి!

సమాప్తం